

Van Statuut tot Revolte

Het proces van nationale identiteitsvorming op Curaçao 1954-1969.

Merle van Boekel (3590771)

Bachelor scriptie Geschiedenis: postkolonialisme

Universiteit Utrecht

Begeleider: Hans van der Jagt

19-01-2018

7516 woorden

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
Probleemstelling	5
Historiografie	6
Theoretisch kader	8
Methodologie	9
1. Het Statuut	10
1.1 Statuut en de aanloop	10
1.2 Het Statuut; de beginjaren in praktijk	12
1.3 Ontvangst van het Statuut op Curaçao; krantenartikelen uit de ' <i>Amigoe</i> '.....	13
1.4 Conclusie	14
2. De jaren zestig op Curacao	16
2.1 Van binnenhof naar fortimodel.....	17
2.2 Curaçaose overheid en economie.....	18
2.3 Overheid en de emancipatie van de Antilliaanse culturele identiteit.....	18
2.4 Nationalistische uitingen.....	19
3. De opstand	21
3.1 Trinta di Mei.....	22
3.2 De opstand in relatie tot het Statuut.....	22
3.3 Nationale identiteitsvorming.....	24
3.4 Conclusie.....	24
Conclusie	25
Bibliografie	26

Samenvatting

Tijdens het postkoloniale tijdperk van de 19^e en 20^e eeuw brak er met de komst van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden een nieuwe periode aan op Curaçao. De beloofde autonomie en de gelijkstelling van de landen binnen het koninkrijk werden geacht te leiden tot emancipatie van de Afro-Curaçaoënaars. Erkenning van de Antilliaanse identiteit zou moeten bijdragen aan de vorming van een nationale identiteit die op Curaçao nog grotendeels ontbrak. De komst van het Statuut in 1954 schiep verwachtingen die al dan wel, al dan niet werden waargemaakt door het Curaçaoese bestuur. Onder de bewoners van Curaçao heerste verdeeldheid en er was een duidelijk hiërarchie zichtbaar op het eiland. In de jaren zestig zorgen problemen in de politieke besluitvorming voor een onrustig klimaat op Curaçao waarin de Afro-Curaçaoënaars zich begonnen te verenigen tegen de heersende elite. Uiteindelijk brak er tegen het einde van de jaren zestig een opstand uit. Deze scriptie tracht een verband te leggen tussen het Statuut van 1954 en de opstand van 30 mei 1969 aan de hand van het proces van nationale identiteitsvorming op Curaçao.

Inleiding

“ Jongeren hebben een centrale rol in de ontwikkeling van onze natie. Zij kunnen de natie weer opbouwen tot wat het moet zijn.”¹ Met deze woorden wees premier Ivar Asjes tijdens de nieuwjaarstoespraak van 2015 op Curaçao op het belang van *nation building* en de grote rol die jongeren hierin spelen. Het proces van *nation building*, het vormen en opbouwen van een eigen nationale identiteit, is voor de regering van Curaçao al vele jaren een groot aandachtspunt. Volgens de regering van het land ontbreekt het de afro-Curaçaoënaars namelijk aan een trotse houding omtrent hun nationale identiteit.² Hiervoor is het van belang dat de collectiviteit onder de burgers vergroot wordt door meer te investeren in een betere educatie in het algemeen bewustzijn onder de jongeren. Meer kennis over onder andere de eigen geschiedenis, de cultuur en de sociaal-economische ontwikkelingen van de gemeenschap is een pre bij de ontwikkeling van een sterke nationale identiteit.³

Echter heeft de politieke geschiedenis van Curaçao het proces van deze nationale identiteitsvorming ondermijnd. Aanvankelijk was Curaçao vooral een handelskolonie voor de West Indische Compagnie en de Spanjaarden. In de negentiende eeuw werd het eiland samen met de andere Boven- en Benedenwindse eilanden een kolonie van Nederland genaamd Curaçao en Onderhorigheden. Vanaf 1948 kreeg het de naam Nederlandse Antillen.⁴ Alhoewel het eiland nu niet meer een kolonie van Nederland werd genoemd, had Curaçao nog altijd een sterk afhankelijk positie van Nederland. De Afro-Curaçaoese bevolkingsgroep kreeg door de Nederlandse overheersing weinig ruimte om een eigen volksidentiteit te ontwikkelen. Dit leek te veranderen in 1954 met de komst van het 'Statuut voor het koninkrijk der Nederlanden'. Met de ondertekening van het Statuut in 1954 tekende Curaçao voor emancipatie van het volk en verkreeg de regering een bepaalde mate van politieke autonomie. Samen met de overige eilanden werd Curaçao de Nederlandse Antillen genoemd.⁵ Deze eilanden hadden ieder een

---

¹ Premier Asjes, “Opbouw natie bij jeugd”, *Antilliaans Dagblad*, 2015, <http://antilliaansdagblad.com/index.php/curaçao/10151-politie-heeft-gefaald>

² Ibidem

³ Ibidem

⁴ P. Verton, *Burgers & Broeders. Goed bestuur en natievorming in Curaçao* (Volendam 2017)

⁵ L. Alofs e.a., *Geschiedenis van de Antillen* (Zutphen 1997) 96.

aparte status binnen het Koninkrijk der Nederlanden. De totstandkoming van het Statuut vond oorsprong in de belofte die koningin Wilhelmina deed in haar radiorede in 1942 over Nederlands-Indië.⁶ Hier sprak zij over veranderde gezagsverhoudingen binnen de koloniale gebieden en het op gelijke voet verder gaan. Daarnaast bracht de Indonesische onafhankelijkheid een aantal jaren later in 1945 de ontwikkeling van het Statuut in stroomversnelling. Met het Statuut wilde Nederland in 1954 tegemoetkomen aan en langer bestaande wens in de Caraïben tot meer autonomie. Het Statuut bevatte dezelfde belangrijke belofte als die koningin Wilhelmina twaalf jaar eerder had gedaan. Namelijk een nieuwe rechtsorde voor Suriname en de Nederlandse Antillen, waarin zij de eigen belangen zelfstandig behartigden en op voet van gelijkwaardigheid met Nederland de gemeenschappelijke belangen verzorgden voor het Koninkrijk der Nederlanden.⁷

De komst van het Statuut zou een grote doorbraak moeten zijn voor het bestuur en de toekomst van Curaçao. In 2014 werd het zestig jarig bestaan van het Statuut herdacht en werd er stil gestaan bij de betekenis van het Statuut. “De ondertekening van zestig jaar geleden was een gigantische stap voor het volk van Curaçao op weg naar emancipatie. Introductie van het Statuut was de belangrijkste doorbraak opdat wij onze eigen interne zaken konden regelen en om zo onze eigen toekomst te bepalen”, aldus premier Asjes.⁸ Een doorbraak echter, die niet kon weerhouden dat het eiland Curaçao eind jaren zestig in de ban was van een kortstondige volksopstand.

Probleemstelling

In 1942 hield koningin Wilhelmina vanuit Londen een radiotoespraak. Deze rede bevatte een belofte aan alle volken binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Ze sprak:

“Ik stel mij, voor, zonder vooruit te lopen op de adviezen der rijks-conferentie, dat zij zich richten zullen op een Rijksverband, waarin Nederland, Indonesië, Suriname en Curaçao tezamen deel zullen hebben, terwijl zij ieder op zichzelf de eigen, inwendige aangelegenheden in zelfstandigheid en steunend op eigen kracht, doch met den wil elkander bij te staan, zullen behartigen. Ik meen, dat zulk een zelfstandigheid en samenwerking aan het Rijk en zijn deelen

---

⁶ I. Klinkers en G. Oostindie, *Knellende koninkrijksbanden: Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben, 1940-2000. Deel II, 1954-1975* (Amsterdam 2001) 25.

⁷ Ibidem 26.

⁸ Redactie Curaçao, ‘Amigoe. Pleidooi voor respect en dialoog in Koninkrijk’ (versie 15 december 2014), <http://www.knipselkrant-curaçao.com/amigoe-pleidooi-voor-respect-en-dialoog-in-koninkrijk/> (11 november 2017).

de kracht kunnen geven om hun verantwoordelijkheid naar binnen en naar buiten ten volle te dragen.

Daarbij zal voor verschil van behandeling op grond van ras of landaard geen plaats zijn, doch zullen slechts de persoonlijke bekwaamheid der burgers en de behoeften van de verschillende bevolkingsgroepen den doorslag geven voor het beleid der regeering.”⁹

Koningin Wilhelmina beloofde met deze woorden dat het Statuut zou moeten zorgen voor een juridische eenheid op Curaçao, waar elke bewoner gelijke rechten genoot en burgers niet op basis van ras werden beoordeeld. Op het eiland werd iedereen behandeld op basis van het feit dat ze gelijken van elkaar waren als inwoners van het Koninkrijk der Nederlanden. De arbeidersstakingen voorafgaand aan Trinta di Mei gaven daarentegen gaven aan dat de belofte van Koningin Wilhelmina niet voor iedereen gold.

In deze scriptie wordt de opstand van Trinta di Mei in 1969 in relatie tot het Statuut van 1954 onderzocht. Dat wordt gedaan door te kijken naar welke gevolgen het Statuut had voor de vorming van een nationale, politieke identiteit op Curaçao. Hadden de Afro-Curaçaoënaars na de komst van het Statuut het gevoel dat zij ook daadwerkelijk autonoom waren en waaruit bleek dat zij dit gevoel wel of niet hadden. Hoe gaf de bevolking op het eiland vorm aan deze verkregen autonomie en hoe blikte men hier in de jaren zestig op terug. Hierbij richt de scriptie zich specifiek op de bevolking van Afro-Curaçaoëse komaf aangezien onder deze bevolkingsgroep de opstanden uitbraken en zij een stem gaven aan het proces van nationale identiteitsvorming. Derhalve luidt de probleemstelling van deze scriptie:

“In hoeverre valt de opstand van 1969 op Curaçao te verklaren in het licht van de politiek-constitutionele hervormingen die werden vastgelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden van 1954?”

Bij het beantwoorden van deze vraag wordt er ten eerste gekeken naar wat het Statuut betekende voor de positie van de Afro-Curaçaoëse bevolking binnen het koninkrijk der Nederlanden. In hoofdstuk 1 komen de politieke veranderingen aan bod die optraden door de invoering van het Statuut van 1954. Veranderde de positie van de zwarte bevolking door dit Statuut en zo ja hoe dan? Daarnaast wordt er in dit eerste hoofdstuk aandacht besteed aan hoe het Statuut werd ontvangen onder de Afro-Curaçaoëse bevolking. Vervolgens wordt in

---

⁹ Radiorede koningin Wilhelmina

hoofdstuk 2 de doorwerking van het Statuut in de jaren zestig op Curaçao beschreven. Valt uit de jaren zestig op te maken of het Statuut nog wel een rol speelde? En zo ja, welke rol dan? Halverwege de jaren zestig begon de minderwaardigheid van de zwarte cultuur plaats te maken voor een opleving van de Antilliaanse cultuur en Curaçaose identiteit waarbij Trinta di Mei werd gezien als een keerpunt in de geschiedenis. Deze opstand en de gevolgen hiervan worden behandeld in het laatste hoofdstuk van deze scriptie. Tezamen vormen de deelvragen een antwoord op eerdergenoemde probleemstelling en zal duidelijk worden in hoeverre de opstand van 30 mei 1969 in relatie kan worden gebracht met het Statuut van 1954.

Historiografie

Uit de geschiedschrijving over Curaçao komt naar voren dat de sociale verhoudingen op Curaçao in de jaren zestig waren gebaseerd op kleur en de blanke bevolkingsgroep van het eiland een machtspositie in handen had.¹⁰ Toen er eind jaren zestig verschillende opstanden uitbraken onder de Afro-Curaçaose bevolking werd dit door vele historici toegeschreven aan de gevolgen van de jarenlange blanke overheersing. De opstand van 30 mei 1969, Trinta di Mei, vormde volgens Gert Oostindie en Rose Mary Allen een ommekeer voor de positie van de zwarten tegenover de blanken en gaf deze opstand de stoot tot herwaardering van de eigen Afro-Curaçaose identiteit.¹¹

De formulering van een nationale identiteit is op de Antillen al jarenlang een probleem dat centraal staat in politieke, maatschappelijke en historische discussies. Als gevolg van de koloniale politiek die de westerse overheersers voerden, heeft het Caribisch gebied geen tot weinig kans gehad om een eigen nationale identiteit te vormen. Ook had de bevolking hier weinig ruimte om zich cultureel anders te profileren dan het Westen.¹² Historicus Gert Oostindie wijt dit aan het feit dat het eigene van de Caraïben door de Westerse overheersing is ondergegraven. De lokale cultuur kwam hierdoor niet optimaal tot uiting, terwijl deze eigen cultuur dermate belangrijk was voor het vormen van een nationale identiteit.¹³

Rose Mary Allen, een Curaçaose antropologe heeft veel onderzoek gedaan naar culturele identiteitsvorming specifiek op Curaçao. In een van haar belangrijkste werken, 'The

---

¹⁰ G. Oostindie, 'Woedend vuur, Trinta di mei; dertig jaar later', in: Gert Oostindie ed., *Dromen en littekens* (Amsterdam 1999) 9

¹¹ G. Oostindie, 'Woedend vuur, Trinta di mei; dertig jaar later', in: Gert Oostindie ed., *Dromen en littekens* (Amsterdam 1999); R.M. Allen, 'The complexity of national identity construction in Curaçao, Dutch Caribbean', *European review of Latin American and Caribbean studies* 89 (2010) 117-125.

¹² G. Oostindie, 'Ethnicity, nationalism and the exodus: the Dutch Caribbean predicament' in: Gert Oostindie ed., *Ethnicity in the Caribbean* (Hong Kong 1996) 206-209.

¹³ *Ibidem*.

Complexity of National Identity Construction in Curaçao, Dutch Caribbean', onderzoekt zij de discussies over een nationale identiteit op Curaçao die gecentreerd zijn rondom het concept Yu di Kòrsou. Yu di Kòrsou keert regelmatig terug als concept in het historiografische debat over identiteitsvorming op Curaçao. Wat karakteriseert de 'echte' bewoners van Curaçao en wie zijn dit, is een terugkerende vraag wanneer men zoekt naar een nationale identiteit.¹⁴

Emancipatie van de Afro-Curaçaoënaars is door sociologen René Römer en Peter Verton meermaals in verschillende van hun werken onderzocht. Hierin focusten zij zich op de sociaal politieke veranderingen op Curaçao gedurende de periode na het Statuut en hoe deze veranderingen invloed hadden op het proces van natievorming.¹⁵ In de onderzoeken van genoemde auteurs en tevens de historiografie van dit onderwerp, wordt veel gekeken naar de omslag van Trinta di Mei waarbij de Antilliaanse cultuur weer op een voetstuk werd geplaatst en Afro-Curaçaoese nationalisme meer ruimte kreeg. Wat er echter nog ontbreekt is een link met het Statuut dat Curaçao de ruimte gaf om zich meer te profileren als een aparte eenheid. Wat deed de verkregen autonomie en het daaruit volgende zelfstandige bestuur op Curaçao voor de emancipatie van de Afro-Curaçaoënaars? Met dit onderzoek wordt getracht een link te leggen tussen de goedbedoelde belofte van het Statuut en de onbedoelde effecten die deze belofte had die tot uiting kwamen op 30 mei 1969.

Theoretisch kader

Deze scriptie richt zich op hoe het begrip identiteit zich ontwikkelde op Curaçao in de jaren 1954 tot 1970. Onder het begrip identiteit wordt hier een nationale volksidentiteit verstaan. Curaçao was in de jaren die deze scriptie behandelt politiek staatkundig gezien geen natie, maar toch valt dit soort identiteitsvorming te benoemen als een nationale identiteit. In de geschiedschrijving worden naties enerzijds gedefinieerd als politieke formaties van burgers van een en dezelfde natie of land. Anderzijds beweren theoretici zoals Stuart Hall dat naties ook culturele representaties van een bepaald volk vormen.¹⁶ Je bent niet enkel inwoner van een natie, maar maakt ook deel uit van het idee van een natie, van de denkbeeldige natie. Het idee van een natie als denkbeeldige constructie wordt in dit onderzoek als begrip gehanteerd. Curaçao was namelijk, ondanks dat het officieel geen natie was, wel een culturele representatie

---

¹⁴ Allen, 'The complexity of national identity construction in Curaçao, Dutch Caribbean', 117-125.

¹⁵ A.R. Römer, *Een volk op weg. Un Pueblo na Kaminda. Een sociologisch historische studie van de Curaçaoese samenleving* (Zutphen 1979) ; P.C. Verton, *Politieke dynamiek en dekolonisatie, de Nederlandse Antillen tussen autonomie en onafhankelijkheid* (Rotterdam 1977)

¹⁶ S. Hall, 'Cultural Identity and Diaspora', in: J. Rutherford ed., *Identity: community, culture, difference* (London 1990) 225.

van de Afro-Curaçaose bevolking. In zijn boek 'Imagined Communities', legt antropoloog Benedict Anderson uit dat naties naast ruimtelijke gemeenschappen ook ingebeelde gemeenschappen zijn.¹⁷ Hij verklaart dit aan de hand van het gegeven dat het overgrote deel van de mensen in een natie elkaar niet kennen en de natie dus ingebeeld is. De natie krijgt vorm in de hoofden van de mensen van de gemeenschap ondanks dat zij elkaar niet kennen. Desondanks voelen zij zich diep verbonden met elkaar en deze verbondenheid kan zich vervolgens uiten in nationalisme.¹⁸ Hoe dit nationalisme zich op Curaçao ontwikkelde onder de Afro-Curaçaoënaars wordt in het licht van de probleemstelling onderzocht door te kijken naar hoe de politiek-constitutionele hervormingen van het Statuut wel of niet bijdroegen aan het proces van nationale identiteitsvorming op Curaçao.

In de artikelen van de bundel van Marcel Broersma en Jook Koopmans wordt onderzocht hoe de zogenaamde *imagined communities* uit het concept van Anderson tot stand komen en hoe identiteit in deze verbeelde gemeenschappen gevormd wordt en tot stand wordt gehouden. Meerdere malen wordt de term identiteitspolitiek aangehaald, waarmee een politiek wordt bedoeld waarmee wordt getracht zoveel mogelijk mensen te verenigen onder gedeelde belangen om de positie van de mensen in de gemeenschap te versterken.¹⁹ Het concept van Anderson wordt hier uitgelegd als een machtsproces. De constructie van identiteiten moet bestudeerd worden als machtsprocessen, als een vorm van politiek.²⁰

Socioloog Anthony Smith onderscheidt twee soorten nationalisme, namelijk politiek- en cultureel nationalisme. Volgens Smith kunnen de twee vormen niet los van elkaar worden gezien en bestaat er altijd een wisselwerking tussen beide vormen.²¹ Hij legt de nadruk op het gegeven dat naast politieke uitingen, culturele uitingen belangrijke instrumenten zijn voor gemeenschappen voor het construeren van een nationale identiteit.²² In navolging van de gedachtegang van Smith wordt in deze scriptie daarom ook gekeken naar de culturele nationalistische uitingen van Afro-Curaçaoënaars in de periode na het Statuut.

Methodologie

Om de inhoud van het Statuut, de uitwerking en de gebeurtenissen eromheen in de jaren '60 te schetsen wordt er een kwalitatief literatuuronderzoek verricht. Door te kijken naar primaire

---

¹⁷ B. Anderson, *Imagined Communities. Reflections on the origin and spread of nationalism* (London 1983) 6.

¹⁸ Ibidem, 6-8.

¹⁹ Broersma, M, J.W. Koopmans. *Identiteitspolitiek. Media en de constructie van gemeenschapsgevoel* (Hilversum 2010) 9-18.

²⁰ Ibidem 16.

²¹ A. Smith, *Nations and Nationalism in a global era* (Cambridge 1995) 2-15.

²² Ibidem, 2-15.

bronnen zoals ooggetuige verslagen en krantenartikelen en secundaire bronnen als boeken, artikelen en onderzoeken moet duidelijk worden hoe de constitutionele hervormingen, bepaald door het Statuut in 1954, zich uitten onder de Afro-Curaçaoënaars. Er wordt archiefonderzoek gedaan naar kranten uit Curaçao in de jaren '60. *Amigoe di Curaçao* is het oudste nog verschijnende dagblad van Curaçao, voor het eerst uitgebracht in 1884 en is een krant die vaak de kant koos van de oppositie. *Vitó*, het radicale tijdschrift van de protestbeweging van Stanley Brown is, gezien de tijd dat het uitkwam, namelijk rondom de revolte in 1969 ook van belang voor dit onderzoek. Het is uiteindelijk de bedoeling dat het verhaal van de Afro-Curaçaoese bevolking gehoord wordt en het is niet van belang wat de blanke buitenstaanders ervan vonden of hierover schreven. Voor dit onderzoek is publieke opinie een belangrijke indicator om te onderzoeken of de Afro-Curaçaoënaars nationalistische gevoelens ontwikkelden en hoe zij nationalisme vormgaven.

Hier wordt ook specifiek gekeken naar hoe de jongere Afro-Curaçaoënaars hierover dachten en hoe zij deze gedachten vormgaven. De jaren zestig worden in de historiografie namelijk vaak beschouwd als jaren van studenten- en jongeren revoluties. In het licht van de opstand van 30 mei is het dan ook interessant om te kijken naar de denkbeelden die er heersten onder de Afro-Curaçaoese jongeren over de gevolgen van het Statuut van 1954.

---

1. Het Statuut

Toen rond het einde van de Tweede Wereldoorlog de dekolonisatie haar intreden deed en er een einde kwam aan de grote koloniale machten, kwam Nederland met een voorstel voor het verdere bestaan van de zogenaamde ‘Overzeese rijkdelen’. Dit voorstel hield in dat de rijkdelen Suriname en de Nederlandse Antillen een nieuwe rechtsorde zouden aanvaarden die hen geleidelijk aan zou brengen naar zelfstandigheid. Het dekolonisatieproces op de Antillen was in gang gezet en de Antillianen mochten gaan geloven in een toekomstige eigen natie. Het vormen van een nationale identiteit bleek echter een complexe zoektocht te zijn die vandaag de dag nog zichtbaar is op de Antillen.

In dit eerste hoofdstuk wordt er gekeken naar de komst van het Statuut van het koninkrijk der Nederlanden op het eiland Curaçao in 1954. Allereerst komen kort de aanloop naar het Statuut en de inhoudelijke bepalingen van het Statuut aan bod. Vervolgens wordt de uitwerking van het Statuut behandeld en wat dit in de praktijk betekende voor de positie van de Afro-Curaçaoënaars. Tot slot zullen enkele artikelen uit de Curaçaoose krant *Amigoe* illustreren hoe het Statuut in de jaren 1954 tot en met 1960 werd ontvangen door de bevolking van Curaçao.

1.1 De aanloop en het Statuut

Ruim voor de Tweede Wereldoorlog bestond er op de Nederlandse Antillen een streven naar grotere zelfstandigheid. Nadat koningin Wilhelmina in 1942 de Nederlandse koloniën meer autonomie toezegde stak dit verlangen alleen nog maar meer de kop op.²³ Het Statuut was in eerste instantie bedoeld om ervoor te zorgen dat Nederland de eeuwenoude historische relaties met haar koloniën kon behouden in de vorm van een genootschap of een unie in het postkoloniale tijdperk. Nederland richtte met het ontwerp van het Statuut vooral haar pijlen op Nederlands-Indië.²⁴ Echter viel het idee van een unie niet goed in de smaak bij Indonesië en

---

²³ H. Waltmans. *Een koninkrijk met de West* (Oosterhout 2003) 139.

²⁴ *Ibidem* 151.

kozen zij voor onafhankelijkheid waardoor het Statuut daarna werd aangepast op enkel het Caribische gebied.²⁵

Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden werd door koningin Juliana op 15 december 1954 ondertekend. Minister-President Drees en Minister van Overzeese Rijksdelen, Kernkamp, ondertekenden tevens het Statuut. Het Statuut werd ingeroepen als een allesomvattend orgaan dat boven de grondwet van Nederland stond en de staatsregelingen van de oud koloniën omvatte. De wetten van de landen binnen het koninkrijk der Nederlanden mochten niet in strijd zijn met de constitutionele uitgangspunten van het Statuut. Kenmerkend voor het Statuut was de verscheidenheid tussen de landen van het koninkrijk en tevens de erkende gelijkwaardigheid. Met de komst van het Statuut werden de koloniale banden tussen Nederland en haar koloniën Suriname en de Nederlandse Antillen verbroken en werden de oud koloniën gelijkwaardige eenheden binnen het Koninkrijk der Nederlanden.²⁶

Het Statuut bepaalde daarnaast dat de oud koloniën autonomie verkregen. Het bestuur van Suriname en de Nederlandse Antillen kwam in handen van de landen zelf, wat betekende dat zij ieder voor zich de interne zaken regelden. De bestuurstaken zoals defensie en het Nederlanderschap en buitenlandse betrekkingen waren echter koninkrijksaangelegenheden.²⁷ Hoe deze samenwerking en de staatsinrichting van de landen eruit moest zien stond ook vermeld in het Statuut. Verder stond in het Statuut vermeld dat het koninkrijk verantwoordelijk was voor gelijke rechten en dus ook gelijke behandeling van de inwoners van het koninkrijk. Elk mens had recht op dezelfde fundamentele rechten en vrijheden, op rechtszekerheid en een goed en eerlijk werkend bestuur.²⁸ De landen moesten zich hier ieder voor zich inspannen, maar het Koninkrijk vervulde hierbij een waarborgfunctie.

1.2 Het Statuut; de beginjaren in praktijk

Nu Suriname en de Nederlandse Antillen als autonome landen binnen het koninkrijk der Nederlanden verder gingen waren zij verantwoordelijk voor hun eigen binnenlandse zaken. Nederland had hier geen zeggenschap meer over economische, culturele en politieke zaken van de landen zelf. Enerzijds was het voor de Antillen een grote stap richting emancipatie van het zwarte volk door de autonomie die zij verkregen en hun status die veranderde binnen het koninkrijk der Nederlanden. Anderzijds vormde juist deze verdeling van autoriteit binnen het

---

²⁵ Waltmans, *Een koninkrijk met de West*, 153.

²⁶ G. Oostindie en I. Klinkers, *Knellende Koninkrijksbanden: Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben, 1940-2000* (Amsterdam 2001), 146,147.

²⁷ Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden 1954, artikel 3a en 3c.

²⁸ Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden 1954, artikel 43.

koninkrijk der Nederlanden een probleem. De lokale Antilliaanse regeringen waren namelijk niet gewend aan het dragen van zo'n grote verantwoordelijkheid en werden hierdoor overrompeld.²⁹

Gert Oostindie en Inge Klinkers, twee vooraanstaande auteurs binnen de Caribische geschiedenis, vermelden in hun werken dat de eerste jaren na de komst van het Statuut de constitutionele hervormingen in eerste instantie grotendeels voorspoedig verliepen op de Antillen.³⁰ Met de komst van het Statuut werd volgens velen namelijk ook afscheid genomen van de vroegere koloniale banden en het gevoel van solidariteit tussen de landen werd vergroot.³¹ Echter werd voor de Antilliaanse regering wel steeds duidelijker dat zij toch beperkt werden in hun autoriteit door de Nederlandse regering. Bij onenigheden in Willemstad tussen de gouverneur en de lokale ministerraad kwam naar voren dat de gouverneur van de Antillen niet de volledige autoriteit had die hem was beloofd, maar dat zijn positie te vergelijken was met die van een constitutionele monarch binnen een parlementaire democratie.³² Het feit dat Nederland niet twijfelde in te grijpen bij een intern conflict om ervoor te zorgen dat het politieke beleid juist verliep op de Antillen, liet de eerste mankementen zien van het Statuut. In hoeverre gold die beloofde autoriteit dan wel?

1.3 Ontvangst van het Statuut op Curaçao; krantenartikelen uit de 'Amigoe'

De *Amigoe di Curaçao* begon in 1884 als weekblad en werd sinds 1941 een dagblad dat tot en met vandaag de dag wordt uitgegeven op Curaçao. Daarmee is de *Amigoe* het oudste dagblad van het eiland.³³ In deze laatste paragraaf van dit hoofdstuk worden specifiek artikelen uit deze krant geanalyseerd, omdat de *Amigoe* zich positioneerde tussen de midden- en lagere klassen van Afro-Curaçaoënaars en daarom het beste de publieke sfeer weergeeft.³⁴

In de *Amigoe* van 28 december 1954 wordt in verschillende artikelen gepraat over de officiële feestdag van het Statuut. Het Statuut was al een aantal weken van kracht maar werd op deze dag afgekondigd voor het volk van Curaçao. De regering van het eiland keek positief tegen de constitutionele hervormingen van het Statuut aan. In de paragraaf met de kop “29

---

²⁹ Lammert de Jong, et al. *The kingdom of the Netherlands in the Caribbean: 1954-2004: what next?* (Amsterdam 2005) 17.

³⁰ Gert Oostindie en Inge Klinkers ‘Decolonising the Caribbean’ ; ‘Het Nederlandse kolonisatiebeleid in de Caraïben, 1954-1975.

³¹ Ibidem.

³² Gert Oostindie en Inge Klinkers, ed. *Decolonising the Caribbean. Dutch policies in a comparative perspective* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2003) 93.

³³ Onrust ‘De zwarte historische dag’, 98.

³⁴ Ibidem, 98-100.

december: Statuutdag, gevangen krijgen gratie” wordt namelijk geschreven dat volgens de heer Jonckheer de regering van mening is dat de afkondiging van het Statuut een hele bijzondere gebeurtenis is waarvan de betekenis nog eeuwen zou blijken.³⁵ Daarnaast waren er speciale Statuutzegels ontworpen vanwege de komst en viering van het Statuut en werd de verkoop van vuurwerk vervroegd vanwege de plechtige afkondiging van het Statuut.³⁶

Dat het Statuut niet door iedereen van harte werd ontvangen blijkt uit een artikel uit de *Amigoe* van 26 mei 1955. In het artikel wordt de onvrede geuit over de daadwerkelijke komst van het Statuut met de beloofde autonomie. Volgens de schrijver is de Statuutdag op Curaçao niet uitgebreid gevierd, gezien er weinig vooraanstaande personen aanwezig waren en pas op het laatste moment door de overheid werd aangekondigd dat mensen hun werk 's middags stil mochten leggen om deel te nemen aan de “karige festiviteiten” die waren georganiseerd.³⁷ Ondanks dat deze dag gezien moest worden als “een keerpunt in de geschiedenis” wist het volk wel beter: “autonomie is meer dan staatkundige onafhankelijkheid alleen” en “emancipatie van de geest is iets heel anders”.³⁸ In dit artikel wordt stellig onderscheid gemaakt tussen het volk en de leiders van Curaçao dat erop duidt dat er op het eiland verdeeldheid heerste. Er wordt door de schrijver een link gelegd met het Papiaments, de taal van de afro-Curaçaose bevolking en de mogelijkheid van deze taal om betekenis te geven aan de verkregen autonomie. Het Papiaments diende al jaren voor de Curaçaoënaars als een volkstaal, een taal die kenmerkend was voor hun identiteit.³⁹

1.4 Conclusie

Het Statuut werd door de gezagvoerders van Curaçao met open armen ontvangen, men was van mening dat het Statuut en de daarbij horende beloofde autonomie een vooruitgang was voor Curaçao. Daarbij werd in het Statuut ook de gelijkwaardigheid van de landen gewaarborgd en de gelijke positie van alle inwoners van het Koninkrijk. Die gelijkwaardige positie zou moeten leiden tot een groeiende emancipatie van het zwarte volk nu zij geen ondergeschikten meer waren van de koloniale overheerser Nederland. Terugkomend op Smith en zijn politiek- en cultureel nationalisme, kan er verondersteld worden dat de komst van het Statuut in 1954 de

---

³⁵ ‘December: Statuutdag, gevangen krijgen gratie’, *Amigoe di Curaçao*, 28 december 1954, 6.

³⁶ ‘Statuutzegels aangekomen’, *Amigoe di Curaçao*, 28 december 1954, 1.

³⁷ ‘Autonomie en Papiamentu’, *Amigoe di Curaçao*, 26 mei 1955, 1.

³⁸ *Ibidem* 1.

³⁹ *Ibidem* 1.

Afro-Curaçaoënaars een kans bood op politiek nationalisme nu het eiland autonomie had over de eigen binnenlandse zaken. Echter geven de krantenartikelen uit de Amigoe weer dat het volk de autonomie niet direct zag als een weg naar cultureel nationalisme dat bij kon dragen aan de vorming van een Antilliaanse nationale volksidentiteit.

2.De jaren zestig op Curaçao

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven kwam er na de invoering van het Statuut in 1954 op Curaçao een nieuwe rechtsorde, gebaseerd op een Europees model van een parlementaire democratie. Het was een grote stap vooruit voor de bevolking van Curaçao. Deze had nu zelf een stem had bij de benoeming van hun politiek leiders die hen zouden leiden naar sociale gelijkheid en economische vooruitgang in hun eigen natie. Gedurende de turbulente jaren zestig bleek echter dat de werkelijkheid minder rooskleurig was. Om de opstand van 30 mei 1969 te kunnen verklaren in het licht van het Statuut is het van belang om allereerst de focus te leggen op de doorwerking van het Statuut in de jaren zestig. Hoe droeg de politieke en maatschappelijke onrust in de jaren zestig bij aan het proces van nationale identiteitsvorming onder de Afro-Curaçaoënaars? In dit tweede hoofdstuk zal specifiek worden gekeken naar de invloed van politieke besluitvorming op de Afro-Curaçaoëse samenleving.

Volgens Gert Oostindie was er begin jaren zestig te spreken van een redelijk stabiele politieke situatie op Curaçao.⁴⁰ Nu de eilanden onafhankelijke eenheden waren binnen het Nederlandse koninkrijk richtten de nieuwe regeringen zich voornamelijk op het breken met de erfenis van het koloniale verleden.⁴¹ Vanaf 1962 waren de gouverneurs van Willemstad allemaal van Antilliaanse afkomst, maar deze nieuwe gekleurde toplaag was nog niet waar te nemen in de regering van Curaçao die voornamelijk bestond uit blanke of licht getinte elite.

Op 15 december 1964 werd het tienjarige bestaan van het Statuut herdacht op Curaçao.⁴² Volgens Peter Verton waren er op dat moment nog vrijwel geen problemen omtrent de regelgeving van het Statuut en het kabinet Jonckheer III regeerde in een tamelijk rustige politieke periode.⁴³ De omslag kwam echter vanaf de tweede helft van de jaren zestig, toen er steeds meer ontevreden stemmen opkwamen vanuit de lagere klassen. Een studie van politicoloog Alex Reinders toont namelijk aan dat de tevredenheid over het Statuut voornamelijk aanwezig was onder de hogere elites en personen die meer inspraak hadden in

---

⁴⁰ G. Oostindie, *Het paradijs overzee. De 'Nederlandse' Caraïben en Nederland* (Amsterdam 1998) 282

⁴¹ *Ibidem*, 283

⁴² Verton, *Politieke dynamiek en dekolonisatie*, 76.

⁴³ *Ibidem* 77.

de politiek. Reinders concludeert dat het in de jaren zestig meer leek te draaien om een concurrentiestrijd tussen de politieke toplagen dan om het welzijn van het volk.⁴⁴ Verton sluit zich aan bij Reinders en beargumenteert dat deze groeiende politieke onbekwaamheid voorkwam uit het zogenaamde fortimodel.⁴⁵

Aangezien het Statuut in 1954 als het ware het startsein gaf voor de vorming van een eigen natie en daarbij horende nationale identiteit, zal in de volgende paragrafen de aandacht liggen bij de uitwerking van het Statuut in de jaren zestig. Gelet op de kennis die theoretici als Oostindie, Verton en Reinders schrijven is het nuttig om deze politiek woelige jaren nader te onderzoeken. Te beginnen met het onderstaande model van Verton.

2.1 Van binnenhof naar fortimodel

Curaçao kreeg na 1954 te maken met een bestuursmodel dat vanuit Nederland was overgenomen. Dit zogenaamde 'binnenhofmodel' werd omgevormd tot een model dat passend was voor de Antilliaanse samenleving en gedoopt tot Forti-model, vernoemd naar Fort Amsterdam.⁴⁶ De Afro-Curaçaose bevolking mocht nu hun stem geven aan een politieke partij van voorkeur. In ruil voor hun stem verkregen de kiezers publieke goederen en diensten van hun gekozen partij. Partijtoppen waren er echter zo op gefocust deze stemmen te behouden, met als gevolg dat ze meer aandacht schonken aan het werven en behouden van die kiezers dan het uitoefenen van een juist openbaar bestuur.⁴⁷ Op deze manier bleef de ongelijkheid onder de bevolking op Curaçao bestaan, terwijl het idee achter het Statuut juist gelijkheid was. Maar waarom kon dit patronage systeem dan niet doorbroken worden? Anders dan in het oorspronkelijke Binnenhof-model, waar wetgevende-, uitvoerende macht, ministers en het parlement van elkaar zijn gescheiden, was dit niet het geval binnen het omgevormde Forti-model.⁴⁸ Op Curaçao was het uitsluitend de partijtop die de macht had over zowel het parlement als haar ministers en andersom werd er geen controle vanuit het parlement uitgeoefend op de partijtop.⁴⁹ Ook vanuit Nederland kwam die controle niet meer nu Curaçao dankzij het Statuut autonomie genoot over de eigen binnenlandse zaken.

---

⁴⁴ A. Reinders, *Politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993* (Zutphen 1993) 53

⁴⁵ Verton, *Burgers & Broeders. Goed bestuur en natievorming in Curaçao*, 44

⁴⁶ Ibidem 45.

⁴⁷ Ibidem 47.

⁴⁸ Ibidem 49.

⁴⁹ Ibidem 49.

2.2 Curaçaose overheid en economie

De hierboven beschreven 'vriendjes politiek' dankzij het patronage systeem was ook terug te zien in het economische beleid op Curaçao in de jaren zestig. Veel vakbondsleiders ontvingen in ruil voor hun steun aan politieke partijen op hun beurt weer sociaal-economische steun van deze partijen.⁵⁰ In de loop van de jaren zestig bleek echter dat deze beloftes vanuit de politieke elites niet nagekomen konden worden. Economische teloorgang trof olieraffinaderijen op het eiland, waaronder Shell, en vele ontslagen volgden. Tegelijkertijd was de beroepsbevolking op Curaçao nog in volle groei, waardoor er op het eiland grote armoede ontstond onder de middenklasse.⁵¹ Dit keer greep Nederland wel in toen de situatie uit de hand dreigde te lopen en werd er ontwikkelingsgeld beschikbaar gesteld voor de overheid op Curaçao.⁵² Zowel Reinders als Verton en Oostindie geven aan dat deze stap vanuit Nederland averechts werkte voor de economische ongelijkheid. Het ontwikkelingsgeld werd besteed voor nieuwe economische projecten zoals woningbouw. De fondsen voor deze projecten moesten echter beheerd worden waarvoor ambtenaren aangesteld moesten worden.⁵³ Opnieuw zorgde het patronage systeem dus in de binnenlandse politiek van Curaçao voor een verdeel en heers situatie waarbij in ruil voor stemmen een deel van de bevolking genoot van economische vooruitgang en het overgrote deel van Afro-Curaçaoënaars nog steeds achtergesteld was. Naast politieke en economische onderdrukking werd er door de overheid ook niet veel gedaan aan de gelijkstelling van de Afro-Curaçaose identiteit op cultureel gebied.

2.3 Overheid en de emancipatie van de Antilliaanse culturele identiteit

Bij het proces van nationale identiteitsvorming op Curaçao speelt de culturele identiteit van Afro-Curaçaoënaars een grote rol. Deze culturele identiteit wordt voor een groot deel ook gevormd door de volkstaal, het Papiaments. Het spreken en erkennen van de volkstaal als officiële taal van het volk is volgens Oostindie erg belangrijk voor de emancipatie van de zwarte identiteit.⁵⁴ In de jaren zestig werd er naast het Nederlands ook steeds meer Papiaments gesproken op Curaçao maar toch werd de taal nog niet officieel erkend.⁵⁵ Een studie van Bastiaan D. van der Velden over de ontwikkeling van het gebruik van Papiaments als rechts-

---

⁵⁰ Verton, *Politieke dynamiek en dekolonisatie*, 64-67.

⁵¹ Ibidem 69.

⁵² J.M.R. Schrijs, *Een democratie in gevaar. Een verslag van de situatie op Curaçao tot 1987* (Assen 1990) 117.

⁵³ Ibidem 117-119.

⁵⁴ Oostindie, *Het paradijs overzee*, 196-198.

⁵⁵ B. van der Velden, 'Over de ontwikkeling van het gebruik van het papiamentu aks rechts- en bestuurstaal', http://www.academia.edu/12317245/Salta_cacho_salta_su_rabu_Over_de_ontwikkeling_van_het_gebruik_van_het_Papiamentu_als_rechts-_en_bestuurstaal (10 januari 2017).

en bestuurstaal toont bijvoorbeeld aan dat deze erkenning van het Papiaments pas na 1970 doorgevoerd wordt in het lagere onderwijs.⁵⁶ Frappant is dat er volgens van der Velden al in 1961 een ontwerp voor een wet ontworpen was, waarin vermeld stond dat ambtenaren die in nauw contact stonden met burgers verplicht waren om Papiaments te kunnen spreken.⁵⁷ Deze wet is echter nooit verder gekomen dan het destijdse ontwerp. Pas vanaf 1969 werd het Papiaments bewust opgenomen in het cultuurbeleid van de overheid.⁵⁸

2.4 Nationalistische uitingen

Er kan gesteld worden dat de overheid van Curaçao weinig moeite deed om een Antilliaanse nationale identiteit op de kaart te zetten. De Afro-Curaçaoënaar die geloofde in emancipatie van het volk door de komst van het Statuut en de beloofde autonomie en gelijkstelling, werd flink teleurgesteld met de werkelijke uitkomst in de jaren zestig. Deze teleurstelling had daarentegen wel tot gevolg steeds meer Afro-Curaçaoënaars zich gingen identificeren met elkaar door de gedeelde positie waarin ze zich bevonden. De groeiende onvrede over de politieke situatie na het Statuut in de tweede helft van de jaren zestig uitte zich volgens socioloog Harry Hoetink onder vele jongeren die zich bezighielden met politieke actiegroepen. Zo gaf hij aan dat onder de Antilliaanse studenten in Nederland het beeld heerste dat het Statuut in de praktijk ervoor had gezorgd dat de positie van de dominante groepen werd behouden en er in de praktijk dus nog steeds werd gediscrimineerd.⁵⁹

In 1965 richtte een groep studenten van Afro-Curaçaoese komaf een maandblad op in Nederland. *Kambio*, dat letterlijk betekende 'verandering', verscheen zowel in Nederland als op Curaçao en nam stelling in tegen het heersende politieke gezag op de Antillen.⁶⁰ Na hun studie in Nederland keerde een klein gedeelte van de Antilliaanse studenten terug naar hun vaderland en zette hier hun protest voort. Ze hadden veel kritiek op het feit dat de elite op Curaçao veel meer profijt had van maatschappelijke veranderingen dan het gros dat de middenklasse vormde.⁶¹

---

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ H. Hoetink, 'Flarden van een geschiedenis', in: Gert Oostindie ed., *Dromen en littekens* (Amsterdam 1999) 330-355.

⁶⁰ W. Rutgers, 'Trinta di mei a bini, Trinta di mei a bai. De dertigste mei in de letterkunde', in: Gert Oostindie ed., *Dromen en littekens* (Amsterdam 1999) 215.

⁶¹ Ibidem 216.

Ook de actiegroep *Vito* ('slavenopzichter') sloeg groots aan bij de Afro-Curaçaose bevolking en haar arbeidersklasse.⁶² Stanley Brown en zijn achterhoede vingen de aandacht van de onderklasse doordat zij hun blad uitgaven in het Papiaments, de moedertaal van de Afro-Curaçaoënaars.⁶³ Papiaments werd door *Vito* ingezet om zich te onderscheiden van de niet Afro-Curaçaoënaars en de Antilliaanse identiteit vorm te geven. . *Vito* kaartte de minderheidspositie van de lagere klassen aan en spoorde hen aan in opstand te komen tegen het gezag.

---

⁶² Ibidem 215.

⁶³ Ibidem 216.

---

3. De opstand

“De diepere oorzaak moet, lijkt ons, elders worden gezocht, met name in het etterende gevoel van bestaansonzekerheid – dit wel te onderscheiden van een louter arbeidsgeschil – bij de kleine man, het – al of niet misplaatst – besef niet meer te zijn dan een speelbal, overgeleverd aan de lucratieve willekeur van onpersoonlijke grootmachten, die steeds groter en hij evenredig kleiner wordt.”⁶⁴

Een dag na de opstand van 30 mei 1969 publiceerde de Curaçaose krant de *Amigoe* het artikel 'Einde van een mythe'. Hiermee doelend op de mythe dat Curaçao met de komst van het Statuut in 1954 een voortvarende autonome gemeenschap zou worden. De *Amigoe* beschrijft dat deze mythe “in rook is opgegaan met het begin van de opstand”. Het benoemde “arbeidsgeschil” uit het artikel was de directe aanleiding voor de opstand van 30 mei 1969, namelijk het conflict bij het bedrijf Wescar. Wescar was onderdeel van de Shell raffinaderijen. De werknemers van Wescar uitten hun onvrede over de lage lonen aangezien hun loon beduidend lager was dan het loon van de Shell werknemers. Verenigd in een vakbond eisten de werknemers hogere lonen en meer inmenging van de Antilliaanse overheid wat betreft hun situatie. Toen bleek dat de directie van Wescar hen niet tegemoetkwam in de gewenste loonsverhoging en ook de regering zich onthield van bemiddeling, was de maat vol en gingen de werknemers over tot een protestmars naar Fort Amsterdam in Willemstad op dertig mei.⁶⁵ Veel auteurs hebben geschreven over de opstand van 30 mei 1969 en allen zijn het erover eens dat deze datum een omslag vormde binnen de Curaçaose geschiedenis. De vraag is echter of deze aanname terecht is.

Alhoewel er op Curaçao – zo blijkt uit vorig hoofdstuk – al een aantal jaren spanningen leefden in de samenleving, had niemand verwacht dat 30 mei uiteindelijk zo uit de hand zou lopen. Gebleken is dat er een aantal belangrijke politieke en maatschappelijke veranderingen in de jaren zestig ten grondslag lagen aan de opstand. Economische ongelijkheid wordt nog

---

⁶⁴Einde van een mythe', *Amigoe di Curaçao*, 31 mei 1969.

⁶⁵Oostindie, 'Woedend vuur', 11.

altijd door veel historici aangedragen als belangrijkste oorzaak. Nauwelijks echter, is deze opstand bestudeerd in het licht van het Statuut. In dit laatste hoofdstuk wordt de opstand daarom bekeken in relatie tot het Statuut. Op welke manier zien we in de opstand van 30 mei 1969, elementen terug van het Statuut van 1954?

3.1 Trinta di Mei

Alhoewel de opstand een direct gevolg was van economische ongelijkheid werd er tijdens de opstand al vrij snel duidelijk dat er voor de Afro-Curaçaoënaars veel meer frustraties meespeelden. Rose Mary Allen, Alejandro F. Paula, Anderson en Dynes beschrijven Trinta di Mei als een keerpunt in de geschiedenis van de emancipatie van zwart Curaçao.⁶⁶ Volgens hen bracht de opstand een duidelijke politieke en maatschappelijke verandering teweeg op Curaçao. De auteurs zien de opstand los van het Statuut als een geïsoleerd verschijnsel. Allen beschrijft de opstand als een gevolg van de turbulente jaren zestig waarin een opstandzwangere tijdsgeest ronddwaalde die de discussie rondom kolonialisme en racisme deed opwaaien.⁶⁷

Trinta di Mei is niet alleen als opstand zijnde de geschiedenisboeken ingegaan, maar ook als een heuse revolte die door veel auteurs in verband wordt gebracht met andere revolutionaire acties uit de jaren zestig, zeventig. De symbolische waarde van de opstand, namelijk het op de kaart zetten van de Afro-Curaçaoese identiteit, is niet te ontcrachten. Daarentegen is het doel van deze scriptie niet die symbolische waarde te benadrukken, maar de opstand in tegenstelling tot een keerpunt in de geschiedenis te zien als een product van het Statuut van 1954.

3.2 De opstand in relatie tot het Statuut

De actiegroep Vito vervulde voor en ook tijdens de opstand de taak van stem van het volk. De Curaçaoese kritische intelligentsia, zoals Verton ze noemde, werden door de overheid deels verantwoordelijk gehouden voor de rellen en brandstichtingen van 30 mei door de zogenaamd opruiende toespraken die zij hielden in hun blad.⁶⁸ Vito zelf daarentegen zei dat het “nooit de bedoeling was geweest om in hun blad opruiend te zijn”⁶⁹, maar dat zij “in de bres sprongen voor vrijheid, gelijkheid, werk- en bestaanszekerheid, kans op betere ontwikkeling, de rechten

---

⁶⁶ Allen, ‘The complexity of national identity construction in Curaçao, Dutch Caribbean’ ; Anderson&Dynes, ‘Social movements, violence and change’ ; Paula, ‘From objective to subjective social barriers’ ;

⁶⁷R.M. Allen, *Migrants versus the Yu di Korsou: Race, class, identity in Curaçaoan society* (Kingston 2009) 7.

⁶⁸Rapport commissie onderzoek 30 mei 1969, 66

⁶⁹ ‘Nederland en DP schuld aan misstanden’, *Amigoe di Curaçao*, 17 juli 1969, 3.

van de mens en de rechten van de zwarte Curaçaose mens”⁷⁰. Vito beriep zich in feite op lid 1 van artikel 43 van het Statuut, namelijk: 'Elk der landen draagt zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur'.⁷¹ De overheid van Curaçao droeg echter weinig zorg over de deugdelijkheid van het bestuur gezien de jarenlange politieke patronage die het eiland kende. Papa Godett en Vito leider Stanley Brown uitten hun kritiek op dit in hun ogen falende politieke systeem en eisten om aftreding van de regering.⁷² De woede was niet alleen gericht tegen de eigen regering maar ook tegen de Nederlandse regering die door zich afzijdig te houden indirect meewerkte aan het probleem.⁷³ In lid 2 van artikel 42 van het Statuut staat: 'Het waarborgen van deze rechten, vrijheden, rechtszekerheid en deugdelijkheid van het bestuur is aangelegenheid van het Koninkrijk'. Ondanks de autonomie over de eigen binnenlandse zaken was Nederland dus wel bevoegd om zich te mengen met het bestuur van Curaçao wanneer dit niet voldeed aan de voorwaarden die waren gesteld in het Statuut.

Naast kritiek op de politieke situatie vanuit de radicale groepering Vito, was de opstand ook een uiting tegen de economische situatie waaronder vele Afro-Curaçaoënaars leden. De blanke politieke minderheid werd ervan beschuldigd dat ze de toegenomen economische paternalistische hulp uit Nederland enkel gebruikten voor de “beschermden minderheidsgroepering”.⁷⁴ Volgens Brown was voelde het overgrote deel van de Curaçaose bevolking zich hierdoor economisch achtergesteld en was dit een van de oorzaken achter de opstand van 30 mei.⁷⁵ In paragraaf 2 van voorgaand hoofdstuk is beschreven dat de economische hulp vanuit Nederland niet terecht kwam bij de midden- en lagere klassen van Afro-Curaçaoënaars. In artikel 37 van het Statuut is vermeld dat de landen van het koninkrijk organen kunnen instellen en vertegenwoordigers mogen aanwijzen die bijstand verlenen aan de economische weerbaarheid van de landen.⁷⁶ Naleving van artikel 41, het zelfstandig behartigen van eigen aangelegenheden, leidde er echter toe dat de economische hulp van Nederland in handen kwam van de politieke elite en de beschermde minderheidsgroepering hier voornamelijk van profiteerde. Dit resulteerde in de economisch malaise die uiteindelijk uitmondde in een opstand.

---

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden 1954, artikel 43.1.

⁷² *Amigoe di Curaçao*, 30 mei 1969.

⁷³ ‘Nederland en DP schuld aan misstanden’, *Amigoe di Curaçao*, 17 juli 1969, 3.

⁷⁴ Ibidem

⁷⁵ Ibidem

⁷⁶ Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden 1954, artikel 37.

3.3 Nationale identiteitsvorming

Uit dit hoofdstuk is naar voren gekomen dat de opstand samenhang met politieke, economische en culturele onderdrukking van de Afro-Curaçaose identiteit. De onderliggende oorzaak van de opstand behelsde een raciale kwestie die nauw samenhang met het proces van nationale identiteitsvorming. Dit onderzoek ziet het Statuut van 1954 als het startpunt van dit proces. Curaçao maakte zich grotendeels los van de koloniale overheerser en was vanaf het Statuut verantwoordelijk voor haar eigen 'natie'. Veel afro-Curaçaoënaars waren ervan overtuigd dat de verkregen autonomie een grote rol zou gaan spelen in het creëren van een welvarende natie waarin de echte Yu di Kòrsou erkend werd als gelijke. Echter is uit voorgaand hoofdstuk gebleken dat de marginalisatie van de zwarte identiteit niet stopte met de komst van het Statuut. Terugkomend op Andersons theorie ontwaarde er juist door de teleurstellingen over het Statuut een imagined global community onder de Curaçaose samenleving die een stem kon geven aan de opstand. In tegenstelling tot Allen en Paula die concluderen dat het proces van nationale identiteitsvorming pas echt van start ging met Trinta di Mei, kan de opstand ook gezien worden als een voorlopig einde van 15 jaar zoeken naar nationale identiteit.

3.4 Conclusie

In dit hoofdstuk is gekeken naar de concrete inhoud van de opstand. Wat was de directe reden voor de opstand en waar wilden de opstandelingen verandering in zien? Anders dan veel historici, die de opstand in de geschiedenis van Curaçao als een beginnende revolutie plaatsen, is er hier de nadruk gelegd op de opstand als einde van een tijdperk. Namelijk het tijdperk vanaf 1954 met de komst van het Statuut tot aan de opstand zelf in 1969.

Het moge duidelijk zijn dat er een aantal specifieke elementen uit het Statuut terugkomen in de opstand van 30 mei 1969. De deugdelijkheid van het binnenlandse bestuur en de controle en inmenging van Nederland hierop ontbraken in de praktijk en het Statuut werd dus niet correct nageleefd met als gevolg de opstand. De economische situatie van de Afro-Curaçaoënaars vond haar oorsprong in de politieke tekortkomingen van het Curaçaose binnenlandse bestuur dat een gevolg was van de verkregen autonomie.

Conclusie

Beginnende bij het Statuut van 1954, zijn daarna de roerige jaren zestig gepasseerd om tenslotte te eindigen bij de opstand van 30 mei 1969. Het naoorlogse dekolonisatie tijdperk vanaf de jaren 1954 vormt in de geschiedschrijving over Curaçao het beginpunt van de zoektocht naar een nationaal zelfbewustzijn onder de Afro-Curaçaoënaars.

Terugkomend op de probleemstelling van dit onderzoek kan de conclusie getrokken worden dat het Statuut van 1954 een erg grote rol heeft gespeeld in de opstand van 1969. Gebleken is dat een aantal van de artikelen uit het Statuut in de praktijk moeilijk uit te voeren waren op Curaçao. Met de name de artikelen betreffende de autonomie over binnenlandse zaken en gelijkstelling van de landen binnen het Koninkrijk zorgden ervoor dat het goedbedoelde Statuut uiteindelijk uitmondde in een periode van onzekerheid voor de Afro-Curaçaoëse bevolking. Dit kwam mede doordat de plaatselijke regering te weinig moeite deed om deze constitutionele hervormingen met recht uit te voeren. Ongelijkheid bleef bestaan en de Antilliaanse cultuur behield een minderheidspositie. Ondanks dat het Statuut niet de gewenste emancipatie bracht, zorgde dit falen er tegelijkertijd wel voor dat de Afro-Curaçaoënaars zich steeds meer gingen identificeren met hun Antilliaanse identiteit naarmate de jaren zestig vorderden. De politieke onderdrukking van de Afro-Curaçaoëse identiteit bracht het volk juist bij elkaar en nationalistische gevoelens kwamen op in de strijd voor een natie waarin Afro-Curaçaoënaars allemaal gelijk waren. Concluderend valt te stellen dat het Statuut niet de oorzaak was waardoor de Afro-Curaçaoënaars hun nationale identiteit duidelijker gingen conceptualiseren, maar hebben de gevolgen van de komst van het Statuut – de problemen die er ontstonden in de samenleving – overduidelijk bijgedragen aan het proces van nationale identiteitsvorming op Curaçao.

Bibliografie

Literatuur

Allen, R.M., 'The Complexity of National Identity Construction in Curaçao, Dutch Caribbean', *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 89 (2010) 117-125.

Anderson, B. *Imagined Communities: Reflections on the origin and spread of Nationalism*. (London 2016).

Ashcroft, B, G. Griffiths en H. Tiffin ed., *The Post-Colonial Studies Reader* (zp 2006).

Broersma, M, J.W. Koopmans. *Identiteitspolitiek. Media en de constructie van gemeenschapsgevoel* (Hilversum 2010).

Eriksen, T.H. *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives* (London 2002).

Erikson, E. *Identity, youth and crisis* (New York 1968).

Gilroy, P. *The Black Atlantic: Modernity and Double-Consciousness* (Cambridge 1993).

Guadeloupe, F. *Chanting Down the New Jerusalem: Calypso, Christianity, and Capitalism in the Caribbean* (Berkeley 2009).

Hall, S. 'Cultural Identity and Diaspora', in: J. Rutherford ed., *Identity: community, culture, difference* (London 1990) 220-237.

Jong, de L. et al. *The kingdom of the Netherlands in the Caribbean: 1954-2004: whats next?* (Amsterdam 2005).

Koulen, I, G. Oostindie en P. Verdon ed., *Sociaal-wetenschappelijk onderzoek Nederlandse Antillen. Inventarisatie (1967-1984) en prioriteiten* (Leiden 1984).

Oostindie, G. ed., *Dromen en littekens. Dertig jaar na de Curaçaose revolutie, 30 mei 1969* (Amsterdam 1999).

Oostindie, G. ed., *Ethnicity in the Caribbean* (London 1996).

Oostindie, G. *Het Paradijs overzee. De 'Nederlandse' Caraïben en Nederland* (Amsterdam 1998).

Oostindie, G, I. Klinkers. *Knellende Koninkrijksbanden: Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben, 1940-2000* (Amsterdam 2001).

Paula, A.F. *From objective to subjective social barriers. A historico-philosophical analysis of certain negative attitudes among the negroid population of Curaçao* (Curaçao 1967).

Reinders, A. *Politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993* (Zutphen 1995).

Römer, A.R. *Een volk op weg. Un Pueblo na Kaminda. Een sociologisch historische studie van de Curaçaose samenleving* (Zutphen 1979).

Smith, A.D. *Nations and Nationalism in a Global Era* (Cambridge 1995).

Verton, P. *Politieke dynamiek en dekolonisatie. De Nederlandse Antillen tussen autonomie en onafhankelijkheid* (Alphen aan den Rijn 1977).

Verton, C. Peter 'Politics and Government in Curaçao', in: Betty Sedoc-Dahlberg ed., *The Dutch Caribbean. Prospects for Democracy* (Amsterdam 1990) 63-80.

Verton, C. Peter 'The Dutch decolonization: Independence for the Netherlands Antilles', in: Betty Sedoc-Dahlberg ed., *The Dutch Caribbean. Prospects for Democracy* (Amsterdam 1990) 203-218.

Waltmans, H. *Een koninkrijk met de West* (Oosterhout 2003).

Websites

Bearingpoint Caribbean, 'Pleidooi voor respect en dialoog in koninkrijk' (versie 15 december 2014), <http://www.bearingpointcaribbean.com/pleidooi-voor-respect-en-dialoog-koninkrijk/> (13 maart 2017)

